

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans va commemorar el seu centenari a l'Alguer (9 i 10 de març de 2012). — Els dies 9 i 10 de març de 2012 va tenir lloc al Teatre Cívic de la ciutat de l'Alguer (Sardenya) la celebració dels 100 anys de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans així com de l'Any de la Paraula Viva.

La primera de les dues jornades, que van comptar amb l'auspici del Municipi de l'Alguer, de la Regió Autònoma de Sardenya i de l'Espai Lull, la representació de la Generalitat de Catalunya a l'Alguer, es va centrar en una reflexió sobre l'ensenyament del català a les escoles de l'Alguer. En una taula rodona que va aplegar representants de la Regió Autònoma de Sardenya, del Ministeri Italià de la Instrucció i de l'Oficina Escolar de Sardenya, a més de professors universitaris catalans i sards, i responsables de centres d'ensenyament de l'Alguer, es va debatre sobre les potencialitats, però també els problemes que comporta la progressiva incorporació de l'ensenyament de les anomenades llengües minoritàries al currículum de les escoles italianes. La intervenció de Joaquim Arnau, membre de l'IEC, amb la ponència «L'ensenyament de la llengua minoritària en una escola plurilingüe: alguns principis bàsics», va ajudar a centrar el debat per a, posteriorment, aprofundir en el cas de la llengua sarda i del català de l'Alguer, que té unes dificultats ben particulars. Cal destacar que, al llarg del debat, es va donar la primícia, per part del Ministeri de l'Instrucció de l'estat italià, que aviat es posarà en marxa, per primera vegada, un màster nacional de formació per als docents en les 12 llengües minoritàries reconegudes per la Constitució Italiana, entre elles el català. Es tracta d'un màster que garanteix l'adquisició de 60 crèdits de formació universitària que equivalen a 1.500 hores de treball per part de l'alumne. Des del punt de vista de la incorporació de la llengua catalana en el currículum de les escoles de l'Alguer, és evident que ens trobem davant d'una ocasió única per a assolir una nòmina sòlida de docents de territori preparats per fer classes de i en alguerès.

També va destacar, a banda d'aquest anunci, la intervenció esperançada de Francesc Ballone, alguerès i doctorand de la Universitat Autònoma de Barcelona, quan va afirmar que, malgrat que en l'actualitat els joves de l'Alguer gairebé no utilitzen la llengua històrica de la ciutat, havia observat que la major part d'ells tenen uns coneixements latents importants i, per això mateix, si s'activen les relacions amb la resta de territoris de llengua catalana, hi pot haver un procés de recuperació de la llengua. En aquest punt, també van ser importants i il·lustradores de la situació actual les intervencions dels directors d'algunes escoles i instituts de l'Alguer. Partint d'una actitud realista (la poca presència de l'alguerès entre els més joves) van advertir un canvi positiu en relació amb la llengua històrica de la ciutat, que ja no és de rebuig com en èpoques passades, sinó que ara hi ha una actitud positiva, curiosa i d'interès. S'ha de treballar, va coincidir tothom, en la necessitat d'articular projectes nous, engrescadors i moderns, que ajudin a canviar la percepció social de la llengua per part de bona part dels algueresos: que no sigui vista més com la llengua del temps passat, antiga i passada de moda, sinó la llengua de la identitat del propi territori però també de la modernitat i del progrés econòmic.

La primera jornada es va cloure amb la presentació dels llibres *La gestió interestatal de les llengües transfrontereres*, editat per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació de l'IEC, i *El lèxic alguerès de l'agricultura i la ramaderia entre els segles XVII i XVIII*, publicat per la Secció Filològica de l'Institut.

El mateix dia 9 de març, el Consell de Ministres d'Itàlia va acordar proposar al Parlament la ratificació de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. En paraules d'Isidor Marí, president de la Secció Filològica, amb aquesta ratificació per part d'Itàlia, es planteja un «context que obre perspectives molt interessants» en relació amb el català a Sardenya. El president de la Secció Filològica va oferir una ponència, el 10 de març, en què va explicar en què consisteixen els actes de commemoració del centenari de la Secció, organitzats sota el lema «2011, l'any de la paraula viva» i que l'objectiu d'aquesta celebració és que tothom hi participi amb iniciatives que

contribueixin a descobrir, compartir, exercitar i celebrar la vitalitat, la creativitat expressiva i el dinamisme innovador de la llengua catalana. És en el marc d'aquesta celebració que l'escriptor Raffaele Sari Bozzolo, estudiós de la vida i l'obra d'Antoni Ciuffo, conegut com a Ramon Clavellet, va fer una interessant intervenció sobre aquesta emblemàtica figura algueresa, del qual es desconeix la data concreta i el motiu de la seva mort. Sari va aventurar la hipòtesi que, tenint en compte els seus ideals anarquistes i altra documentació trobada, és força probable que hagués mort durant els esdeveniments de la Setmana Tràgica.

La sessió de cloenda es va dedicar a la vitalitat de la llengua per mitjà de les cançons: d'una banda, es va presentar el DVD *Pop lletrat. Lletres sentides* i, de l'altra, hi va haver unes intervencions dels músics Franca Masu i Claudio Gabriel Sanna i la seva relació amb la llengua catalana. En el cas de Franca Masu, va explicar el procés d'atracció i de fascinació per l'alguerès, que era present en la ciutat on vivia però que no es parlava a la seva família, que la va empènyer a cantar en aquesta llengua. «Recordo la infinita alegria que vaig sentir quan em vaig decidir a fer aquesta aposta: aprendre l'alguerès i cantar en alguerès. Així que dues tries: una cultural i una altra artística, vital». Per la seva part Claudio Gabriel Sanna, autor de la cançó «Santa Mare Llengua, Santa Ryanair», va fer una reflexió personal sobre quina llengua usar a l'hora d'escriure les seves composicions, si fer una elecció més local, més pròpiament algueresa, o una més general, més fàcilment comprensible per la resta dels parlants: «Segurament a l'origen d'aqueix mecanisme hi ha el complex d'inferioritat típic de qui parla un dialecte local del català i intenta de autonormalitzar-se, cosa que els meus amics mallorquins desaproven, afirmant que són los de Principat que se tenen d'esforçar a mos comprendre; però també hi ha l'exigència de comercialitzar un producte artístic, com les cançons, de manera que no restin objecte exclusiu d'un estudi sociomusicològic. Crec que el meu sigui un problema comú a tots los algueresos intel·lectuals o «estudiats», com diem aquí: lo problema de saber o decidir qui tipu de català tenim de parlar o cantar, mosaltros que sem algueresos ma coneixem també lo català normalitzat».

Joan-Elies ADELL

Director de l'Espai Llull

Representació de la Generalitat de Catalunya a l'Alguer

Jornada «Lexicografia llatina medieval en xarxa» amb motiu de la presentació del CODOLCAT (16 de març de 2012). — El 16 de març de 2012 tingué lloc la jornada «Lexicografia llatina medieval en xarxa», els objectius de la qual foren plantejar la situació actual de la lexicografia llatina medieval en la seva relació amb les noves tecnologies i, fonamentalment, presentar el CODOLCAT, una base de dades lèxica ideada en el marc del projecte de recerca *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae* (GMLC). La jornada estigué organitzada per Pere J. Quetglas (UB), Mercè Puig Rodríguez-Escalona (UB) i Ana Gómez Rabal (CSIC).

El *Corpus Documentale Latinum Cataloniae* (CODOLCAT) és una base de dades lèxica que comprèn la documentació escrita en llatí en els territoris del domini lingüístic del català entre els segles IX i XII. Aquest corpus documental està constituït, en la seva major part, per documents notariaus (testaments, vendes, donacions, querelles judicials, etc.), tot i que inclou també alguns textos literaris, jurídics i científics. Tots aquests textos, alhora que constitueixen un important testimoni escrit de la llengua llatina a la Catalunya alt-medieval, reflecteixen innovacions lèxiques, estructures sintàctiques i trets fonètics procedents de la llengua romànica parlada, és a dir, el català. El CODOLCAT neix a partir del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*, un projecte iniciat a la dècada dels 50 i que té per objectiu recollir les veus llatines i romàniques documentades en fonts catalanes entre els anys 800 i 1100. Per a realitzar aquesta tasca es va fer un buidat exhaustiu de